

1963

ANNALES
UNIVERSITATIS MARIAE CURIE - SKŁODOWSKA
LUBLIN — POLONIA

VOL. XVIII, 37

SECTIO D

1963

Biblioteka Główna Akademii Medycznej w Lublinie
Dyrektor: dr Stanisław Kowalczyk

Stanisław KOWALCZYK

Pracownia anatomopatologiczna Lubelskiego Towarzystwa Lekarskiego

Анатомо-патологическая лаборатория Люблинского медицинского общества

Anatomic-Pathological Laboratory of the Lublin Medical Society

W okresie międzywojennym anatomią patologiczną zajmowały się prawie wyłącznie zakłady anatomii patologicznej wydziałów lekarskich w uniwersytetach. Samodzielne placówki były tylko w nielicznych, dużych szpitalach w miastach uniwersyteckich.¹

Lekarze zrzeszeni w Lubelskim Towarzystwie Lekarskim², doceniając znaczenie anatomii patologicznej, jako dyscypliny niezbędnej dla całokształtu wiedzy lekarskiej, zainicjowali otwarcie przy szpitalach lubelskich Pracowni anatomo-patologicznej oraz prosektury szpitalnej. Na posiedzeniu dnia 4 października 1923 r. prezes Towarzystwa dr Wacław Drożdż poddał pod obrady myśl założenia w Lublinie Pracowni anatomo-patologicznej i przypomniał dążenia w tej sprawie sprzed paru laty nieżyjącego już wówczas dr Stanisława Dobruckiego. Zebrani, uznając słuszność podjętej myśli, powołali na tymże posiedzeniu komisję, której zadaniem było opracowanie projektu organizacyjnego Pracowni i przedłożenie go na następnym posiedzeniu. Do komisji weszli: Dyrektor Wojewódzkiego Urzędu Zdrowia dr Andrzej Krysiński, wiceprezes Towarzystwa Lekarskiego dr Stefan Wąsowski jako przewodniczący komisji oraz naczelnicy lekarze lubelskich szpitali: Czesław Czerwiński, Kazimierz Jaczewski, Jakub Cynberg, Roman Sikorski, ze szpi-

---

¹ Pamiętnik Zjazdu Organizacyjnego Polskiego Towarzystwa Anatomopatologicznego 27—28 IX 1958, s. 1.

² Lubelskie Towarzystwo Lekarskie powstało dnia 4 lipca 1874 r.

tala Jana Bożego zamiast naczelnego lekarza dr Mieczysława Biernackiego — dr Tomasz Kożuchowski.³

Komisja odbyła 5 posiedzeń. Siedzibę Pracowni ustalono przy szpitalu Jana Bożego, który zaofiarował lokal na ten cel. Towarzystwo ogłosiło konkurs na stanowisko kierownika Pracowni w „Polskiej Gazecie Lekarskiej”, „Nowinach Lekarskich”, a także drogą listów skierowanych do profesorów anatomii patologicznej uniwersytetów w Warszawie, Lwowie, Krakowie i Wilnie. Następnie komisja wyłoniła spośród siebie ścisłą podkomisję w składzie: dr Andrzej Krysiński, dr Czesław Czerwiński i dr Kazimierz Jaczewski, którzy opracowali projekt umowy między Towarzystwem a kierownikiem Pracowni. Umowa obejmowała także regulamin Pracowni i wspólnie z regulaminem została zatwierdzona przez ogólne zebranie Towarzystwa dnia 18 czerwca 1924 r. Miesięczne wynagrodzenie dla kierownika Pracowni ustalono w wysokości uposażenia VI grupy płac pracowników państwowych.

Kierownikiem Pracowni z konkursu została dr med. Janina Morozowa anatomopatolog ze szkoły prof. Stanisława Ciechanowskiego w Krakowie, obecnie kierownik pracowni histologicznej Instytutu Onkologicznego w Gliwicach.⁴ Dr Janina Morozowa objęła obowiązki kierownika Pracowni anatomopatologicznej z dniem 1 września 1924 r. Do zakresu obowiązków kierownika Pracowni, pełniącego jednocześnie funkcję prosektora, wchodziły następujące czynności: sekcja naukowa zmarłych we wszystkich szpitalach lubelskich, pomoc w wypadkach sądowo-lekarskich (za oddzielną opłatą), badania anatomopatologiczne i histologiczne, niezbędne dla celów diagnostycznych chorych szpitalnych, także badania chorych prywatnych (za oddzielną opłatą). Do pomocy prosektora dodany był jeden pracownik fizyczny.

Od założenia do roku 1928 działalność Pracowni rozwijała się pomyślnie, świadczą o tym liczby dokonywanych sekcji, które w tym okresie wzrastały i przedstawiały się następująco:

rok 1924	dokonano sekcji	—	32
„ 1925	„	„	— 52
„ 1926	„	„	— 69
„ 1927	„	„	— 77
„ 1928	„	„	— 76

³ Sprawozdanie z działalności Komisji Lubelskiego Towarzystwa Lekarskiego w roku sprawozdawczym 1923/24 ogłoszone na walnym zgromadzeniu dnia 4 VIII 1924 r. Rkp. w aktach Towarzystwa.

⁴ S. Mahrburg: *Karta z dziejów anatomii patologicznej w Polsce*. Polski Tygodnik Lekarski, R. 15 : 1960, nr 23, s. 889.

Począwszy od roku 1929 nastąpił spadek liczby dokonanych sekcji. Przyczyna tego zjawiska tkwiła niewątpliwie w ograniczeniu prawa zarządzania sekcji przez dyrektorów szpitali w miastach nie posiadających uniwersyteckich wydziałów lekarskich. Ograniczenie takie wynikało z art. 40 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o Zakładach Lecznicych z dnia 22 marca 1928 r., który wyraźnie zaznacza, że dyrektor szpitala obowiązany jest zwolnić zwłoki od sekcji naukowej na prośbę rodziny zmarłego.⁵

Towarzystwo Lekarskie pragnęło zaradzić temu stanowi rzeczy i w roku 1930 wystąpiło z memoriałem do Departamentu Służby Zdrowia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, prosząc, by Ministerstwo rozważyło, w jaki sposób można by utrudnienia te usunąć lub przynajmniej zmniejszyć. Ze sprawozdań wynika, że do roku 1938 liczba sekcji nie podniosła się do stanu z lat 1924—1928, lecz utrzymała się w granicach 19—31 sekcji rocznie. Należy tu dodać, że uzyskanie zgody rodziny zmarłego na dokonanie sekcji należało do rzadkości: ludność nie oswojona z prosekturą szpitalną i nie rozumiejąca celu naukowego sekcji, a pośrednio i własnego interesu — niechętnie godziła się na dokonanie sekcji zwłok zmarłego krewnego.⁶

Trzy szpitale lubelskie: św. Wincentego, św. Jana Bożego i Dzieciątka Jezus liczące wówczas łącznie ponad 600 łóżek szpitalnych, zaliczone były do szpitali, w których młodzi lekarze po ukończeniu studiów mogli odbywać obowiązkową roczną praktykę. Wymienione szpitale rzeczywiście takich lekarzy zatrudniały. Dostęp do materiału sekcyjnego dla tych lekarzy miał duże znaczenie w ich wykształceniu medycznym.

Pracownia anatomopatologiczna przeprowadzała oprócz sekcji zwłok badania histopatologiczne, których liczba z każdym rokiem wzrastała (184 w roku 1925, 364 w roku 1938). Oprócz badań histopatologicznych dla szpitali lubelskich, które wspólnie z Towarzystwem pokrywały koszty jej utrzymania, Pracownia wykonywała także badania dla Ubezpieczalni Społecznej w Lublinie, Janowie, Siedlcach i Częstochowie (za opłatą). Przeprowadzała również badania dla lekarzy praktykujących prywatnie w Lublinie i woj. lubelskim. Preparaty histopatologiczne kierowniczka Pracowni dr Morozowa demonstrowała na posiedzeniach naukowych Towarzystwa, z bardziej ciekawych preparatów powstało Muzeum patologiczne Towarzystwa Lekarskiego.

⁵ Dz. U. R. P., nr 38, poz. 382.

⁶ Obowiązujące obecnie przepisy prawne nie uzależniają wykonania sekcji od zgody rodziny. Zwłoki osób zmarłych w szpitalach w każdym przypadku winny być poddawane sekcji, chyba że sekcji zaniecha dyrektor szpitala. Okólnik Ministerstwa Zdrowia z dnia 2 maja 1949 r. R. 5, nr 9.

Pracownia anatomopatologiczna zorganizowana przez Lubelskie Towarzystwo Lekarskie była jedną z pierwszych placówek tego rodzaju na prowincji.

РЕЗЮМЕ

В 1924 году в городе Люблине по инициативе люблинских врачей, объединенных в Люблинском медицинском обществе, была создана Анатоми-патологическая лаборатория и госпитальная прозектура. Руководителем Лаборатории была доктор Янина Морозова, анатомопатолог школы профессора Станислава Цехановского из Кракова. Кроме автопсии, в Лаборатории производились гистопатологические исследования. Из наиболее интересных препаратов был создан Патологический музей Медицинского общества. Анатоми-патологическая лаборатория, организованная Люблинским медицинским обществом, была одной из первых того рода учреждений в области.

SUMMARY

The anatomic-pathological laboratory was founded upon the initiative of the Lublin Medical Society in 1924. Its first director was Dr. Janina Morozowa, a pathologist from the school of S. Ciechanowski. Apart from autopsy the laboratory was used for histopathological examinations. From the most interesting preparations arose the pathological museum of the Medical Society. The anatomic-pathological laboratory was the first of this type of institutions in the Lublin district.